

RIKTLINJER

Riktlinjer för ekonomiskt bistånd

Innehållsförteckning

1	Inledning	5
2	Syfte.....	5
3	Lagstiftning mm	6
3.1	Vistelsebegreppet	6
3.2	Barnperspektiv	6
3.3	Hot och våld i nära relation.....	7
4	Handläggning	7
4.1	Principer för handläggningen	7
4.2	Prövning av rätten till bistånd	8
4.3	Förebygga felaktiga utbetalningar	8
4.4	Ansökan	9
4.5	Dokumentation	9
5	Hushållstyper	10
5.1	Sammanboende med hushållsgemenskap	10
5.2	Gifta men inte sammanboende	10
5.3	Delad bostad och ungdom med egen inkomst som bor hemma	10
5.4	Gymnasiestuderande ungdom	10
5.5	Gymnasiestuderande ungdom med eget hushåll/boende	11
5.6	Inneboende	11
5.7	Underårig som bildat familj.....	11
5.8	Hushåll med underåriga barn	11
5.9	Hushåll där barn bor växelvis med föräldrarna.....	12
5.10	Bistånd till barn och ungdom vid övergång från yngre till äldre åldersgrupp.....	12
6	Identitet och vistelse.....	12
6.1	Medborgarskap/uppehållstillstånd.....	13
7	Särskilda grupper av sökanden.....	13
7.1	Arbetslösa	13
7.2	Ungdom och unga vuxna (personer under 25 år).....	14
7.3	Sjukskrivna.....	14
7.4	Personer med missbruksproblem.....	15
7.5	Bistånd vid avstängning från arbetslöshetsersättning	15
7.6	Företagare eller personer med fria yrken	15

7.7	Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård etc	16
7.8	Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten	18
7.9	Personer 65 år och äldre	18
7.10	Studierande	18
7.11	Ungdomar under 21 år som går i skolan	18
7.12	Vuxenstudierande på grundskolenivå	18
7.13	Vuxenstudierande på gymnasienivå	19
7.14	Studier på högskolenivå	19
7.15	Kurslitteratur	19
7.16	Bistånd till studierande under studieuppehåll	19
7.17	Personer som söker asyl eller uppehållstillstånd	20
7.18	EU-medborgare	20
7.19	Personer som genomgår grundläggande militärutbildning	20
8	Försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd	20
8.1	Riksnorm	21
8.2	Förhöjning av normen	21
8.3	Hälsa och hygien	22
8.4	Kosttillägg	22
8.5	Telefon, tidningar, Internet	22
8.6	Lek- och fritid för barn	22
9	Skäliga kostnader utöver riksnorm	23
9.1	Boende	23
9.2	Hushållsel	23
9.3	Hemförsäkring	23
9.4	Arbetsresor	23
9.5	Fackförening och arbetslöshetskassa	24
9.6	Läkarvård/medicin	24
10	Boendekostnader	24
10.1	Hyresrätt	24
10.2	Bostadsrätt och villa	25
10.3	Andrahandsboende	26
10.4	Inneboenderum	26
10.5	Delad lägenhet	27
10.6	Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare betalat hyresdel till föräldrarna	27
10.7	Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat hyresdel till föräldrarna	27
10.8	Förälder boende hos barn	27
10.9	Övriga boendeformer	27

10.10	Ungdom under 21 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal	28
10.11	Kommunkontrakt	28
11	Reducerat försörjningsstöd.....	28
11.1	Akut bistånd	28
11.2	Umgängeskostnader	29
11.3	Försörjningsstöd vid vistelse på institution	30
12	Löpande beslut/Beslut som löper över flera månader.	30
13	Utlandsvistelse.....	31
14	Bistånd till livsföring i övrigt	31
14.1	Barnomsorgsavgift – förskola, fritidshem	31
14.2	Begravningskostnad.....	31
14.3	Flyttkostnad.....	32
14.4	Glasögon eller kontaktlinser	32
14.5	Hemtjänstavgift	32
14.6	Hemutrustning.....	33
14.7	Juridiska kostnader och stämpelavgifter	35
14.8	Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet.....	35
14.9	Magasineringskostnad	36
14.10	Samtalsterapikostnad	36
14.11	Resor	36
14.12	Reparationskostnader.....	37
14.13	Sjukvårdskostnad	38
14.14	Skulder	38
14.15	Spädbarnsutrustning.....	39
14.16	Tandvård	40
14.17	Tekniska hjälpmedel.....	41
14.18	Telefonabonnemang.....	41
15	Revidering av riktlinjen	42

1 Inledning

Socialnämnden är ansvarig nämnd för bl a ekonomiskt bistånd i enlighet med reglemente beslutat av kommunfullmäktige.

Ekonomiskt bistånd ska vara ett komplement till socialförsäkringarna och ge hjälp när generella stödformer är otillräckliga eller inte kan lämnas.

Biståndets uppgift är att träda in tillfälligtvis vid korta perioder av försörjningsproblem.

Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet men ska inte tolkas som absoluta regler. Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om sakliga skäl finns motiverar detta avsteg från riktlinjerna.

2 Syfte

Dessa riktlinjer ersätter dokumentet Riktlinjer Ekonomiskt bistånd (dnr SN11/52) som antogs av kommunfullmäktige 2012-04-10. Dokumentet berör verksamhet inom division Social omsorg.

Syftet med riktlinjerna är likabehandling i kommunen när det gäller såväl bidragsnivå som förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd samt insatser för att sökande skall finna vägar till egen försörjning. Riktlinjerna ska samtidigt ge stöd och vägledning för arbetet.

Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation med hela kommunen som jämförelseunderlag. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar.

Rättsliga utslag i domstol finns inte kontinuerligt inarbetade i riktlinjerna men måste fortlöpande beaktas.

Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver.

Socialnämndens övergripande uppdrag är att tillgodose kommuninvånarnas rätt till:

- egen försörjning
- social trygghet

Genom att:

- hjälpa människor att finna vägar till självförsörjning
- pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden

3 Lagstiftning mm

De lagar som främst reglerar verksamheten är socialtjänstlagen (SoL), förvaltningslagen (FL), offentlighets- och sekretesslagen (OSL) och kommunallagen (KL). Dessutom omfattas regler i en rad andra lagar som äktenskapsbalken (ÄktB), sambolagen, lag om registrerat partnerskap, föräldrabalken (FB), lag om mottagande av asylsökande m fl (LMA), hälso- och sjukvårdslagen (HSL), lag om allmän försäkring (AFL), bidragsbrottslagen m fl. Verksamheten regleras även genom kommunens övriga riktlinjer och styrdokument.

Det är inte möjligt att i dessa riktlinjer beskriva alla olika sorters situationer eller behov som kan tänkas uppstå. Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov. I övrigt får en individuell prövning göras.

Undantag kan alltid göras i akuta situationer eller för situationer när någon riskerar att hamna i nöd. Vägledning kan även inhämtas från Socialstyrelsens Allmänna Råd och Socialstyrelsens Handbok för ekonomiskt bistånd. Vägledning kan också erhållas från prejudicerande domar som exempelvis kan sökas i någon rättsdatabas på internet.

3.1 Vistelsebegreppet

Bestämmelsen i 2 a kap 2 § SoL har också avgörande betydelse för ansvarsfördelningen mellan kommunerna. Här fastslås huvudregeln – att det är vistelsekommunen som ska lämna den enskilde det stöd och den hjälp som han eller hon behöver.

Vistelsekommun

Den kommun som någon mer eller mindre tillfälligt vistas i när hjälpbehovet inträder kallas för vistelsekommun. Kommunens skyldighet att pröva en persons behov av ekonomiskt bistånd påverkas inte av vistelsetidens längd. Detta ansvar gäller även om en person vistas helt tillfälligt i en kommun men är bosatt i en annan. Omfattningen av det bistånd som vistelsekommunen kan ha skyldighet att ge kan däremot påverkas av den tid som han eller hon vistas där och under vilka förhållanden.

Har den sökande vistats i annan kommun en längre tid (mer än en månad) är det normalt en anledning till att avslå ansökan med motiveringen att sökande inte vistas i kommunen. Den sökande bör då söka biståndet i den kommun som han/hon vistas i. För att nämnden ska kunna lämna information till den nya kommunen om ärendet ska det finnas ett uttalat och dokumenterat samtycke.

Om den enskilde är bosatt i en annan kommun är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta stöd- och hjälpinsatser. Andra än akuta insatser ska bosättningskommunen ansvara för.

3.2 Barnperspektiv

I bidragshushåll där det finns barn och ungdomar ska deras situation alltid uppmärksammas. När beslut rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnens bästa kräver i enlighet med FN:s barnkonvention. I ärenden där det finns barn i

familjen ska konsekvenserna för barnen alltid övervägas innan beslut fattas. Detta gäller också i ärenden där förälder inte har barnet folkbokfört hos sig. Vid avslagsbeslut ska det dokumenteras att detta övervägande har skett.

Barnens behov ska särskilt uppmärksammas och beaktas i hushåll som bedöms ha ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

Ytterligare vägledning kan fås av Socialstyrelsen tillsynsåterföring i rapporten Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd.

3.3 Hot och våld i nära relation

Personer som är utsatta för våld i nära relation ska erbjudas stöd och hjälp från socialtjänsten. I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma det behov av hjälp som kan finnas i bidragshushållen i samband med våld i nära relationer och i samband med hedersrelaterat våld.

Vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd i det akuta skedet ska hänsyn tas till att den våldsutsatta kan ha begränsade möjligheter att bidra till utredningen. Att hänvisa till partners försörjningsskyldighet är olämpligt i det akuta skedet och i samband med familjevåld bör man göra separata akter för personerna. Vid en prövning av den våldsutsattas rätt till ekonomiskt bistånd ska endast personens egna inkomster och tillgångar ingå.

Vid behov av bistånd av exempelvis skyddat boende ska inte den våldsutsattas ekonomi avgöra om behövliga biståndsinsatser ska beviljas eller inte.

4 Handläggning

4.1 Principer för handläggningen

Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tro på människans resurser. Handläggning och beslut ska präglas av respekt för den enskilde. Det ska finnas personal tillgänglig för att svara på frågor eller göra en akut bedömning.

Avgörande för väntetiden vid nybesök är hur angeläget behovet är, väntetiden bör dock inte överstiga två veckor.

Lättillgänglig information om villkor och förutsättningar ska tillhandahållas.

Arbetslinjen ska gälla. Enskilda ska kunna försörja sig genom arbete och vid behov stöttas för att klara detta. Arbetslinjen innebär att individens förmågor sätts i fokus, snarare än oförmågor. Utgångspunkten är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Därför blir verksamhetens främsta uppgift att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar.

Behov som kan uppstå när enskilda behöver bistånd under lång tid ska uppmärksammas och följas upp, särskilt om barn berörs. Hembesök ska göras om samtycke lämnas till detta.

Vägledning kan även inhämtas från Socialstyrelsens Allmänna Råd och Socialstyrelsens Handbok för ekonomiskt bistånd.

4.2 Prövning av rätten till bistånd

Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär i hög utsträckning myndighetsutövning med krav på rättsäkerhet, gemensamt förhållningssätt och likvärdiga bedömningar. Prövningen av rätten till bistånd görs i flera steg och en individuell behovsprövning ska alltid göras. Följande frågeställningar ska utredas:

Är förutsättningarna för bistånd uppfyllda?

En bedömning ska göras av om den sökande kan anses uppfylla de krav som kan ställas på henne eller honom i syfte att uppnå självförsörjning.

Kan behovet av bistånd tillgodoses på annat sätt?

Annat sätt kan exempelvis vara genom försörjningsskyldiga, genom inkomster eller tillgångar, genom socialförsäkringsförmåner, studiestödsformer eller andra ersättningar.

I vissa fall ska behovet tillgodoses genom andra huvudmän såsom försäkringskassan, landstinget, migrationsverket eller kriminalvården.

Vilket bistånd ska beviljas?

Utöver riksnormen, som fastställs av regeringen, ska en biståndsbedömning göras utifrån den enskildes behov med utgångspunkt från lagen och kommunens riktlinjer.

4.3 Förebygga felaktiga utbetalningar

Genom noggrann handläggning ska felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd motverkas. Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. De kan uppstå till följd av brister i ärendehantering, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller att den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter.

Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller och genom noggranna kontroller.

Uppgifter som alltid ska kontrolleras är:

- Identitet och medborgarskap, boende, folkbokföring, civilstånd
- Vårdnadshavare för barn i hushållet
- Om personen är anmäld som arbetssökande hos arbetsförmedlingen
- Kontroll av inkomster och tillgångar, exempelvis bilinnehav, bankmedel

Omständigheter som kan leda till felaktiga utbetalningar och som särskild bör uppmärksammas:

- Att sökande egentligen är sammanboende
- Att barn som uppges ingå i hushållet inte vistas där
- Att sökande samtidigt uppbär ekonomiskt bistånd i annan kommun
- Att sökande undanhåller inkomster och tillgångar

Den som misstänks ha lämnat felaktiga uppgifter eller genom grov oaktsamhet orsakar fara för att felaktigt bidrag betalas ut ska polisanmälas för bidragsbrott. I de fall den enskilde obehörigt fått ekonomiskt bistånd eller fått bistånd med för högt belopp ska biståndet alltid återkrävas när det är möjligt enligt lag.

4.4 Ansökan

Ansökan bör vara skriftlig men i princip gäller även en muntlig ansökan. Det är dock viktigt att göra skillnad mellan en ansökan och ett rådgivande samtal. En överdriven formalisering av kontakten kan i vissa fall kännas kränkande för den enskilde. Om förhållandet är oklart ska handläggaren kontrollera med sökanden om det finns/är en ansökan eller inte. På vilket sätt ansökan mottas ska finnas dokumenterat i journalen.

Det är viktigt att informera den sökande om rättigheter och skyldigheter i samband med biståndsprövningen, exempelvis normberäkning, krav, och kontroller samt att uppgifterna kommer att registreras i dataregister. Den sökande har då möjlighet att överväga att avstå från att lämna en ansökan.

Ansökningstiden beräknas från datumet när den första kontakten sker. Från detta datum ska ärendet anses aktualiserat, om inte annat framkommer under utredningen. Detta innebär att en person kan beviljas bistånd från och med den tidpunkt behovet anmäls. Ansökan samt anmälan om behov ska utredas enligt 11 kap 1 § SoL.

Av utredningen ska klart framgå vad den sökande frågar efter. Den sökande ska intyga sanningshalten i sina uppgifter genom att underteckna ansökan eller tilläggsansökan samt genom att lämna nödvändiga verifikationer.

4.5 Dokumentation

Socialtjänsten har skyldighet att dokumentera sin verksamhet. Särskilt viktigt är det i samband med myndighetsutövning. Den enskilde ska hållas underrättad om den dokumentation som förs om honom eller henne och rätten att ta del av all dokumentation. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas. Fördjupad vägledning kan fås från Socialstyrelsens handbok Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten.

5 Hushållstyper

5.1 Sammanboende med hushållsgemenskap

En utgångspunkt vid prövningen av ekonomiskt bistånd är att alla inkomster och tillgångar räknas som gemensamma för makar, registrerade partner och sambor. Normalt ska den ena parten i ett par inte kunna få bistånd för egen del utan att den andres inkomster eller tillgångar beaktas. Om man räknar separat på någon som lever i denna typ av hushållsgemenskap ska halva normen för makar/sammanboenderegistrerad partner användas och hälften av övriga gemensamma utgifter räknas in i månadsbehovet.

En annan typ av hushållsgemenskap gäller personer som bor ihop och delar vissa kostnader men inte har ekonomiskt ansvar gentemot varandra, t ex vuxna barn som bor kvar hemma eller vänner som delar lägenhet. För denna grupp beräknas normen som den personliga kostnaden för ensamstående samt personens andel av hela hushållets gemensamma hushållskostnader.

Hushållsgemenskap gäller normalt från den dag sammanflyttningen sker. Om sammanboendet är oplanerat och osäkert och haft en kort varaktighet kan det undantagsvis och under kortare tid göras avsteg från principen.

5.2 Giftna men inte sammanboende

Giftna makar är enligt lagstiftning försörjningspliktiga gentemot varandra. Försörjningsplikten kvarstår även om makarna har skilda hushåll. Den gemensamma inkomsten ligger till grund för bedömning av bistånd och hänsyn ska inte tas till fördyrade omkostnader på grund av skilda hushåll.

Endast om det är uppenbart olämpligt att makarna har gemensam ekonomi, exempelvis vid en familjevåldssituation, eller då någon av makarna är oförmögen att ta sitt ansvar för resten av familjen ska principen om gemensam försörjningsplikt frångås. Undantag kan naturligtvis även göras vid akuta nödsituationer.

5.3 Delad bostad och ungdom med egen inkomst som bor hemma

För personer som delar boende och har viss hushållsgemenskap men inte lever under äktenskapsliknande förhållande ska "halv sambonorm" tillämpas. Normtypen är aktuell för kamrater som delar lägenhet, föräldrar som bor hos barn eller ungdomar med egen inkomst som bor kvar hemma. Normbeloppets storlek är beroende av hur många som delar lägenhet. Samtliga boende, även minderåriga barn, medräknas.

5.4 Gymnasiestuderande ungdom

Föräldrarna har, enligt föräldrabalken, försörjningsskyldighet för ungdomar upp till 21 år eller så länge ungdomarna går kvar i skolan. I dessa fall ska den unge räknas in i familjens behov och normen för 15-21 åringar användas. Föräldraansvaret gäller oavsett om den unge har egen bostad eller inte.

Socialtjänsten ska normalt inte vid biståndsprövning ta hänsyn till den extra kostnad det innebär att gymnasiestuderande ungdom har eget boende. Undantag ska göras endast om det finns synnerliga skäl till att den unge inte kan bo kvar hemma. I möjligaste mån ska den unge ingå i föräldrarnas hushåll, men ibland kan det finnas skäl att se honom eller henne som ett eget hushåll. Även i det senare fallet ska, om möjligt, föräldrarnas ekonomi och förmåga att bidra till den unges kostnader utredas.

5.5 Gymnasiestuderande ungdom med eget hushåll/boende

En särskild bedömning görs när det gäller gymnasiestuderande ungdomar som av sociala skäl beviljats ekonomiskt bistånd till eget boende. Dessa ungdomar kan, efter individuell prövning, få behålla högst 3 600 kr av sina sommarinkomster (om de ska återgå till studier efter sommaren). Syftet är framför allt att dessa ungdomar inte generellt ska missgynnas i jämförelse med sina jämnåriga som kan bo kvar hos sina föräldrar och därigenom använda sina ferieinkomster till att fylla behov utöver det nödvändigaste. Vidare är tanken även här att ge den unge, som ibland har en tung social bakgrund och bristande uppbackning från nätverket, en positiv syn på att arbete lönar sig.

Rent praktiskt görs i dessa fall en överenskommelse med den unge i det enskilda fallet vilken månad beloppet dras av från lönen som upptas i beräkning. Exempel: Den unge får lön i augusti med 6 500 kr. Endast 2 900 kr av dessa upptas då som inkomst. Beroende på hur mycket den unge arbetar och tjänar kan beloppet behöva dras av under två månader. (Summan är tagen från vad ungdomen kunde erhålla från ett kommunalt sommarjobb.)

5.6 Inneboende

För sökande som är inneboende räknas inte med hushållsgemenskap. Dessa personer ska ha bistånd enligt vanlig norm för ensamstående. Om avtalet mellan hyresvärden och den inneboende innebär att vissa hushållsutgifter, som t ex telefon och/eller förbrukningsvaror, ingår i hyran kan normen anpassas efter det.

5.7 Underårig som bildat familj

Förälder har kvar sitt försörjningsansvar för underårigt barn även om den underåriga själv blir förälder. Föräldrarna har däremot inget försörjningsansvar för sitt barnbarn.

Vid giftermål övertar partnern försörjningsplikten för underårig eller gymnasiestuderande upp till 21 års ålder. Om partnern inte kan fullfölja sin försörjningsplikt, primär försörjningsplikt, har den underåriges föräldrar försörjningsplikt, sekundär försörjningsplikt.

5.8 Hushåll med underåriga barn

Föräldrarna ska ta ut full föräldrapenning till dess barnomsorgsplats erbjuds. Fyra veckor får sparas fram till det år föräldrapenningen senast får tas ut enligt

försäkringskassans regler. Sparade dagar kan användas bland annat till barnets invänjning i förskoleverksamhet eller skola. Vid parallellt deltagande i arbetssökarverksamhet får ersättningsdagarna delas upp mellan föräldrarna.

Den som har försörjningsstöd i avvaktan på plats i förskoleverksamhet är skyldig att ta första anvisning av plats, även i annan stadsdel, om avståndet är rimligt, för att ha rätt till fortsatt bistånd.

Undantag från denna princip kan göras om barn av psykiska eller medicinska skäl är i behov av särskild typ av förskoleverksamhet eller av senareläggning av inträdet i verksamheten. Behovet ska vara styrkt med läkarintyg.

5.9 Hushåll där barn bor växelvis med föräldrarna

Om barnet eller barnen bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna ska halva barnbidraget räknas som inkomst och halva normen som utgift. Även övriga utgifter för barnet förutsätts föräldrarna dela på, exempelvis beviljas övrigt ekonomiskt bistånd med halva barnomsorgsavgiften, medicinkostnaden etc.

Beträffande umgängesbarn, se under kap 11.2 Umgängeskostnader.

5.10 Bistånd till barn och ungdom vid övergång från yngre till äldre åldersgrupp

När ett barn övergår från en yngre till en äldre åldersgrupp ska det nya normbeloppet räknas från och med den månad barnet fyller år oavsett när i månaden det inträffar. Åldern måste därför observeras vid varje utredningstillfälle och särskild uppmärksamhet ägnas ärenden där löpande bistånd utbetalas.

6 Identitet och vistelse

Personuppgifter och uppgifter om boende kontrolleras i alla nya ärenden. Som legitimation godtas pass, körkort eller ID-kort från bank eller polismyndighet. Boende och vistelsetillhörighet kontrolleras genom folkbokföring, hyreskontrakt och aktuell hyresavi. Om det inte är möjligt att kontrollera en persons boende eller vistelsetillhörighet på annat sätt ska hembesök göras. Huvudregeln är att hembesök alltid ska göras om den sökande har andrahandskontrakt som inte är godkänt av hyresvärden eller är inneboende.

Om den sökande inte är folkbokförd på den adress som anges i ansökan, men uppger sig vara stadigvarande bosatt där, ska han eller hon uppmanas ändra folkbokföringsadress. Vid bedömning av den sökandes kommuntillhörighet ska utgångspunkten vara vistelsebegreppet.

Löpande kontroll av att sökande vistas i kommunen ska göras genom personlig kontakt. Det är även viktigt att kontrollera vistelsen för barn och ungdomar som uppges ingå i hushållet samt vem som är vårdnadshavare.

Gymnasiestuderande ungdomar ska särskilt uppmärksammas för att avhopp från skolan snarast möjligt ska upptäckas. Dessa ungdomar ska omgående hänvisas till relevant instans.

6.1 Medborgarskap/uppehållstillstånd

Utländska medborgare ska vid ansökan uppvisa giltigt uppehållstillstånd eller handling som styrker uppehållsrätt. Vid tveksamhet ska Migrationsverket kontaktas.

7 Särskilda grupper av sökanden

7.1 Arbetslösa

Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ingår prövning av om behoven kan tillgodoses på annat sätt. Av förarbetena till lagen framgår att den enskilde är skyldig att efter förmåga bidra till sin försörjning.

4 kap 1 § SoL

Den som är arbetslös och bedöms som arbetsför ska stå till arbetsmarknadens förfogande och söka arbete aktivt. Detta innebär att vara anmäld på arbetsförmedlingen och söka arbete och acceptera arbeten enligt arbetslöshetsförsäkringens regler. Krav ska ställas på att den arbetslöse, som ansöker om ekonomiskt bistånd, söker alla lämpliga arbeten. Det kan även gälla tillfälliga och mindre kvalificerade arbeten som den sökande omgående ska kunna ta.

Socialtjänsten kan även som en del i utredningen kräva att den enskilde deltar i praktik eller arbetsträning. Som en del i utredningen av rätten till bistånd ska normalt den arbetslöse medverka i särskild kartläggning för att klargöra vilket stöd den arbetslöse behöver för att få arbete eller motsvarande.

Kraven på en arbetslös biståndssökande person kan ingå som ett led i prövningen antingen enligt 4 kap 1 § SoL eller enligt 4 kap 4 och 5 §§ SoL. Det är viktigt att det i utredning och beslut klargörs vilka lagrum som tillämpas.

På den som arbetar deltid kan krav ställas att heltidsarbete ska sökas.

I kravet på den enskilde ingår också att denne deltar i insatser, exempelvis praktik, arbetsmarknadsutbildning eller arbetsrehabiliterande åtgärder för att höja sin kompetens och förbättra sina möjligheter att få ett arbete. Även grundutbildning i svenska och arbetsökarverksamheter räknas hit.

För all arbetsträning och praktik som sker med stöd av 4 kap 1 och 4 §§ SoL ska samverkan ske med arbetsförmedlingen, så att denna kompetens tas tillvara i bedömning om vad som är lämplig utformning.

I 4 kap 4 § socialtjänstlagen finns utvidgade möjligheter att ställa vissa krav på personer som får försörjningsstöd och som inte fått fäste på arbetsmarknaden. Den utvidgade möjligheten gäller personer som av särskilda skäl är i behov av

kompetenshöjande insatser. Särskilda skäl är exempelvis sociala och medicinska svårigheter. Bestämmelsen gäller endast dem som är långvarigt arbetslösa och som inte bedöms kunna få någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom rimlig tid.

Syftet med praktik eller andra kompetenshöjande åtgärder ska vara att förhindra passivisering i ett långvarigt biståndsberoende. Deltagandet ska vara ett led i en medveten strategi att närma sig arbetsmarknaden och krav på en viss aktivitet ska föregås av en individuell bedömning av den enskildes behov och förmåga. Insatsen ska vara tidsbegränsad och ska dokumenteras i en handlingsplan.

Om den enskilde inte bedöms uppfylla kraven att stå till arbetsmarknadens förfogande, exempelvis genom att inte söka arbete eller genom att vägra delta i arbetspraktik, arbetssökarverksamhet eller liknande, kan rätten till försörjningsstöd ifrågasättas för hela hushållet. Detsamma gäller vid frånvaro från aktivitet utan dokumenterat giltigt skäl.

7.2 Ungdom och unga vuxna (personer under 25 år)

Att vara långtidsarbetslös och sakna tidigare arbetslivserfarenhet innebär särskilda svårigheter. Nämndens insatser för denna grupp är prioriterade. Detta innebär bland annat att väntetider helt ska undvikas och att den sökande så snart som möjligt ska komma igång i en aktivitet. Den sökande bör även få särskilt stöd för att finna vägar till egen försörjning.

7.3 Sjukskrivna

För att arbetsförmåga vid sjukdom ska godkännas, ska den sökande ha ett aktuellt läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i arbetsinriktad rehabilitering helt eller delvis. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan.

Försäkringskassan måste alltid pröva rätten till sjukpenning vilket innebär att krav ska ställas på den enskilde att den ansöker om sjukpenning även om det förefaller sannolikt att personen saknar sjukpenninggrundande inkomst.

Läkarutlåtanden/intyg ska, även om personen är 0-klassad, sändas till försäkringskassan för att om möjligt få till stånd att försäkringskassan tar samordningsansvar.

Arbetslösa som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk utredning bedöms lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser.

Insatser ska erbjudas i samverkan med arbetsförmedlingen, landstinget och försäkringskassan. Socialtjänstens ansvar i sådan samverkan är social rehabilitering.

För att vara berättigad till försörjningsstöd ska personen motiveras till att medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Arbetslösa som är sjukskrivna på deltid ska stå till arbetsmarknadens förfogande i förhållande till sjukskrivningens omfattning.

Om sjukskrivande läkare bedömer att personen inte kommer att återfå arbetsförmågan inom överskådlig tid, ska ansökan om stadigvarande sjukersättning göras. För personer t o m 29 år görs ansökan om aktivitetsersättning.

7.4 Personer med missbruksproblem

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor som har allvarliga missbruksproblem. Vägrar dessa personer helt eller i stor utsträckning att medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en handlingsplan eller att göra en utredning så kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarligt missbruksproblem ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. Däremot kan det ställas krav på att personer som visserligen har pågående missbruk, men som inte visar att de av medicinska skäl är arbetsförmögna, deltar i arbetssökarverksamhet som förutsättning för rätt till ekonomiskt bistånd.

Kravet på deltagande i en viss praktik eller arbetsträning ska alltid föregås av ett övervägande om den enskildes medverkan vid en denna arbetsplats är lämplig.

När det gäller personer med påvisbart pågående missbruk kan försörjningsstödet reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

7.5 Bistånd vid avstängning från arbetslöshetsersättning

Om den arbetslöse har blivit arbetslös på grund av att han/hon har sagt upp sig själv, är huvudprincipen att försörjningsstöd inte ska kompensera för den avstängning från arbetslöshetsersättning, som det medför att säga upp sig på egen begäran. Om den arbetslöse i övrigt uppfyller förutsättningarna, är han/hon berättigad till försörjningsstöd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning inträder. Om den sökande åberopar synnerliga skäl för att säga upp sig, ska han/hon alltid uppmanas att i första hand försöka få avstängningen från arbetslöshetsersättning hävd. En individuell bedömning ska alltid göras i det enskilda fallet.

7.6 Företagare eller personer med fria yrken

Egna företagare förväntas kunna klara sin försörjning via inkomster från sitt företag, men det finns inte något lagligt stöd att generellt utesluta företagare från rätten till försörjningsstöd. Aktiebolag representerar en realiserbar tillgång liksom vissa handelsbolag och enskilda firmor. Egna företagare som driver en icke lönsam verksamhet bör avveckla sitt företag och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande för att vara berättigad till försörjningsstöd. Undantag kan göras i följande fall:

- Behovet av bistånd är kortvarigt (högst 3 månader), därefter ger firman åter inkomster
- Företagaren har fått bidrag från arbetsförmedlingen under 6 månader och det finns utsikter att företaget ger inkomster inom en snar framtid (ca 3 månader)

- Om verksamheten i firman ger en viss inkomst och den sökande bedöms inte vara möjlig att placera på lönearbetsmarknaden inom överskådlig tid, kan efter särskild prövning övriga medlemmar i hushållet få bistånd

Sökande med *fria yrken* (konstnärer, författare, musiker, artister, frilans etc.) har ofta F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa, d v s de ska vara inskrivna på arbetsförmedlingen och söka alla tillgängliga lämpliga arbeten.

7.7 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård etc

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvården svara för alla kostnader under verkställighetstiden. För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan.

Sökandes möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska alltid utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas.

Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar.

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag etc.

7.7.1 Hyreskostnad

Personer som är häktade har rätt till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten till hyra om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. En sedvanlig ekonomisk prövning ska alltid göras.

Personer som är dömda till kriminalvård har i vissa fall rätt till bistånd till hyra under verkställighetstiden. Vägledande vid prövning ska vara den sökandes hyresförhållande, straffets längd, egen förmåga att betala hyran eller del av hyran samt rehabiliteringsaspekten.

Vid vårdtid på högst 6 månader kan ekonomiskt bistånd till hyra beviljas om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. Ifall den sökande hyr andrahandslägenhet eller inneboenderum kan bistånd beviljas om hyresrätten kvarstår efter frigivning.

Om hyresavtal sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till förvaring av bohaget. Denna kostnad bör ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personligt lösöre.

Vid vårdtid som överstiger 6 månader ska den sökande försöka få sin lägenhet uthyrd i andra hand eftersom bostad efter frigivning är betydelsefull för fortsatt rehabilitering.

Den sökande bör även uppmanas att undersöka möjligheten att få ett tillgodohavande hos hyresvärden (löfte om kontrakt efter frigivning).

7.7.2 Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s k fotboja

Det finns två kategorier av intensivövervakning (IÖV) med fotboja och rätten till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten skiljer sig åt mellan dessa. Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna.

1. Personer som dömts till sammanlagt högst sex månaders fängelse kan ansöka om IÖV som ett alternativ till fängelse. Grundtanken är att personer vid korta straff ska kunna fortsätta arbeta, studera eller delta i rehabiliterande verksamhet. Den dömda jämföras med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller istället reglerna för inskrivna inom kriminalvården. Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader för intensivvårdsbevakningen, såsom avgifter, telefoninstallationer, eller resor till och från aktiviteter ska inte beviljas, då dessa bekostas av kriminalvården. (KVVFS 1999:2)
2. Personer som avtjänar fängelsestraff i lägst ett år kan, som ett led i frigivningsförberedelserna, ansöka om verkställighet utanför anstalt med intensivövervakning med fotboja, s k IÖV-utsluss, i slutet av verkställigheten. Dessa personer är då inskrivna i anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning, utan reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller. (KVVFS 2001:4)

7.7.3 Kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå missbruksbehandling där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en gemensam behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning vilket inträffar efter 2/3 av det alternativa fängelsestraffet.

Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen såsom fickpengar, drogkontroller, sjukvårdskostnader, resor, klädustrustning, fritids- och sportutrustning och hygienartiklar. I dessa fall ska försörjningsstöd inte beviljas.

Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och kontroll som följer av behandlingsplanen. Klientens behov av försörjningsstöd ska prövas av socialtjänsten.

Kontraktsvård är en påföljd och om klienten avbryter eller missköter den uppgjorda behandlingsplanen gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

7.8 Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten

Personer som beviljas heldygnsvård eller -behandling är berättigade till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra. Biståndet ska reduceras för kostnader den sökande inte har under vårdperioden. Gällande vilket bistånd som beviljas, se vidare under kap 11.3 Försörjningsstöd vid vistelse på institution.

7.8.1 Reskostnader

Bistånd till resor i samband med institutionsvård, t ex för informationssamtal, in- och utskrivning på institutionen samt möten med socialsekreterare, ska betalas ur förvaltningens aktivitet för vårdkostnader. Observera att vissa resor kan ingå i vårdavgiften, t ex resor till läkare eller tandläkare.

7.9 Personer 65 år och äldre

Personer som är 65 år och äldre, som saknar rätten till ålderspension och ansöker om ekonomiskt bistånd, ska hänvisas till pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd i stället. Om ekonomiskt bistånd beviljas i avvaktan beslut hos försäkringskassan ska biståndet återsökas enligt bestämmelserna i lagen om allmän försäkring (AFL 17 kap 1 §).

7.10 Studerande

Studerande på grundskole-, gymnasial- och eftergymnasial nivå är inte berättigade till försörjningsstöd. För dessa grupper finns i regel andra finansieringsalternativ.

7.11 Ungdomar under 21 år som går i skolan

Enligt föräldrabalken 7 kap 1 § har föräldrar försörjningsplikt till dess barnet fyller 18 år eller så länge som barnet genomgår grundskola och gymnasieutbildning eller annan jämförlig utbildning, dock längst till 21 års ålder. Föräldrarnas försörjningsplikt kvarstår även i de fall gymnasiestudierna, efter avbrott, återupptas innan den unge fyller 21 år. Föräldrarnas underhållsskyldighet gäller oavsett om den unge bor hemma eller har ett eget boende.

7.12 Vuxenstuderande på grundskolenivå

Vuxna som studerar på grundskolenivå kan ha rätt till försörjningsstöd i de fall arbetsförmedlingen bedömer att studierna är en förutsättning för att den enskilde i framtiden ska kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Beslut om helt eller kompletterande försörjningsstöd fattas för en tidsbegränsad period och omprövas terminsvis. En förutsättning för beviljande av försörjningsstöd är att alla andra bidragsformer är prövade. Försörjningsstödet bör inte beviljas vid ogiltig frånvaro från studier. Avdrag görs i försörjningsstödet motsvarande det antal dagar den ogiltiga frånvaron pågått.

7.13 Vuxenstuderande på gymnasienivå

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till försörjningsstöd. För denna grupp finns andra alternativ i form av studiemedel d v s studielån och studiebidrag. Bidragen är statliga och förväntas ge den enskilde förutsättningar att klara sin livssituation under studietiden.

Försörjningsstöd ska inte beviljas vid annat än korta, tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds arbetslösa, där den sökande samtidigt söker arbete. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjudet arbete. I vissa individuella fall kan det dock bedömas lämpligt att en studerande får fullfölja den påbörjade kursen.

Om en person i undantagsfall, efter individuell behovsprövning, beviljas ekonomiskt stöd av socialtjänsten för vuxenstudier, ska denne ändå alltid söka studiemedlets bidragsdel. Detta gäller vid såväl grundskolestudier som studier på gymnasial nivå.

Försörjningsstöd kan beviljas som komplettering till hushåll där den ena parten i ett parförhållande studerar med studiemedel. I dessa fall medräknas i regel studiemedlet som inkomst för hushållet och särskilda kostnader för studier som godtagbara utgifter. Alternativ sysselsättning, som ger större försörjningsmöjligheter, ska alltid prioriteras. I vissa fall kan man göra en vanlig normberäkning för familjen med undantag av den familjemedlem som studerar.

7.14 Studier på högskolenivå

Försörjningsstöd beviljas inte under pågående studier. Undantag kan göras för en akut nödsituation då reducerat försörjningsstöd kan beviljas. Har den studerande familj, och det trots försörjningsproblem är olämpligt att avbryta studierna under pågående termin, kan försörjningsstöd beviljas som komplettering till studiemedel. Den studerandes månadsinkomst räknas ut genom att beviljat studiemedelsbelopp fördelas på det antal studiemånader som terminen omfattar enligt studiemedelsbeslutet.

7.15 Kurslitteratur

Om ekonomiskt stöd beviljas för studier ingår även rimlig kostnad för böcker och annat studiematerial i biståndet. Möjligheten att inköpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta. Detta gäller även om studierna bedrivs som arbetsmarknadsinsats och den studerande uppbär aktivitetsstöd eller liknande. Det innebär att övriga kostnader såsom avgift för betyg kan förekomma.

7.16 Bistånd till studerande under studieuppehåll

Enligt 4 kap 4 § SoL får socialnämnden begära att studerande som under studieuppehåll behöver försörjningsstöd ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

För att ha rätt till försörjningsstöd ska studerande kunna visa att de i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsebar situation.

Studiemedlen ska täcka levnadsomkostnaderna under terminerna t.o.m. den dag terminen slutar enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätt till försörjningsstöd. Högskolestuderande har inget uppehåll mellan hösttermin och vårtermin och ska därför inte beviljas försörjningsstöd under jul- och nyårsuppehållet. För övriga studerande kan reducerat försörjningsstöd till matpengar och eventuell januarihyra beviljas för studieuppehåll under jul och nyår.

Inkomster från extraarbete som utbetalas under månaden innan studierna avslutas ska räknas som inkomst inför uträkning av behovet första biståndsmånaden.

Den som väntar inkomst av arbete eller arbetslöshetsersättning ska beviljas försörjningsstöd mot återbetalning enligt 9 kap 2 § SoL.

7.17 Personer som söker asyl eller uppehållstillstånd

Personer som söker asyl eller uppehållstillstånd i Sverige får vanligtvis dagsersättning från Migrationsverket enligt lagen om mottagande av asylsökande (LMA). Men de som ansöker om uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning och bor hos den anhörige kan få ekonomiskt bistånd som sedan återsöks från Migrationsverket av kommunen.

7.18 EU-medborgare

EU/EES-medborgare som är arbetstagare eller aktivt söker arbete har samma rättigheter som svenska medborgare när det gäller ekonomiskt bistånd.

För turister och andra tillfälliga besökare gäller likabehandlings-principen som för tillfälliga besökare från andra kommuner i Sverige.

Mer information finns i Socialstyrelsens handbok "EG-rätten och socialtjänsten – en vägledning".

7.19 Personer som genomgår grundläggande militärutbildning

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas till person som genomgår grundläggande militärutbildning och dennes familj, då behovet ska tillgodoses genom bidrag som söks genom försäkringskassan. Endast efter prövning om särskilda skäl föreligger kan ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen beviljas.

8 Försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd

Försörjningsstöd definieras i 4 kap 3 § SoL och består av två delar; riksnorm och övrigt försörjningsstöd till skäligen kostnader för ett antal regelbundet återkommande behovsposter.

8.1 Riksnorm

Den del av försörjningsstödet som utgör den så kallade riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju budgetposter för barn och ungdomar.

Följande poster ingår i riksnormen:

- *Livsmedel*

Utgångspunkten är en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all mat tillreds hemma. För ensamhushåll beräknas en något högre kostnad med hänsyn till att det kan komma att bli dyrare med mindre förpackningar.

- *Kläder och skor*

Kostnadsberäkningen täcker det vardagliga klädbehovet för hela året samt skoreparationer och en del tillbehör som väska, ryggsäck för barn och skolungdom, klocka, paraply samt viss kemtvätt.

- *Lek och fritid*

Avser aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till, exempelvis att läsa böcker, lyssna på musik och att utöva lek och idrott samt kostnader för cykel, skridskor och skidor.

- *Barn- och ungdomsförsäkring*

- *Förbrukningsvaror*

Här ingår kostnader för rengöring, skötsel och vård av bostaden samt klädvård mm.

- *Hälsa och hygien*

Avser kostnader för tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd och hårklippning mm. Även enklare förbandsmaterial, inte receptbelagd medicin och hälsopreparat ingår bland annat i posten.

- *Dagstidning, telefon, TV-avgift*

Här ingår kostnaden för ettårsprenumeration på en daglig tidning, abonnemangs- och samtalsavgifter för telefon, TV-avgift samt brevpapper, kort och frimärken.

8.2 Förhöjning av normen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som handikappersättning eller vårdbidrag. Förhöjda kostnader kan till exempel bero på behov av särskild kost eller extra behov av telefon eller tidningar.

8.3 Hälsa och hygien

Inom normposten hälsa och hygien ska det mesta inrymmas när det gäller mediciner som inte omfattas av högkostnadsskyddet. Ibland finns behov av dyrare eller omfattande hälsovårdsartiklar t ex bandage eller lusmedel, som i barnfamiljer måste sättas in omgående och som inte alltid ryms inom kostnadsramen och inte heller är förutsägbart. Detsamma gäller t ex mammografi som hälsoförebyggande undersökning eller fästing- eller influensavaccin. Det kan då finnas skäl att godkänna dessa kostnader helt eller delvis.

8.4 Kosttillägg

Behov av särskild kost ska bedömas restriktivt och alltid styrkas med intyg om en betydligt ökad matkostnad (specialkost) utifrån sjukdom, allergi eller liknande. Intyget ska utställas av exempelvis dietist eller läkare.

Vägledning för beräkning av merkostnaderna kan fås av Konsumentverket.

För alla vuxna ska de högre beloppen som avser män beviljas.

Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader ska möjligheten till handikappersättning undersökas. Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad.

8.5 Telefon, tidningar, Internet

Om en person utifrån medicinska eller andra särskilda skäl har svårigheter att upprätthålla kontakter, så kan det finnas behov av att de i högre utsträckning än andra får möjlighet att använda telefon och läsa tidningar. För dem som inte har rätt till handikappersättning till sådana ändamål kan skäligen kostnad för telefon eller tidningar räknas in i månadsbehovet istället för den beräknade kostnaden i normen.

Bistånd till internet kan utgå med max 350 kr i månaden. Kostnad för internetabonnemang ingår inte i riksnormen utan beviljas separat. Internet är viktigt för alla oberoende av ålder och anses ingå i skälig levnadsnivå.

8.6 Lek- och fritid för barn

Efter individuell prövning kan i undantagsfall bistånd till högre belopp, än vad som ingår i normen, beviljas till lek- och fritidsartiklar samt -aktiviteter för barn om det är av vikt för barnets utveckling och behov av stimulans. Nivån på det beviljade biståndet ska prövas utifrån vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd med.

Bedömningen ska innefatta:

- om sökandes behov av försörjningsstöd varit långvarigt
- sökandes möjligheter att inom rimlig tid själv tillgodose behovet

Kostnad för cykel ingår i riksnormen i posten lek/fritid och beviljas därför i regel inte. Efter särskild prövning kan ekonomiskt bistånd beviljas till en begagnad cykel (inklusive hjälm) från höstterminen det år barnet fyller 9 år.

Barns behov av aktiviteter under skollov ska särskilt beaktas.

9 Skäliga kostnader utöver riksnorm

Vid behov ska *skälig* kostnad för nedan följande budgetposter ingå i försörjningsstödet. Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska den sökandes tidigare och väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa kostnader med undantag av boendekostnad.

9.1 Boende

Utgångspunkten vid bedömning av skälig kostnad och boendestandard ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig. Behovsprövningen ska omfatta både kostnad och bostadsstorlek. Kostnad för kabel-TV beviljas i regel inte om inte denna är inräknad i hyran eller om man inte själv kan bestämma över kostnaden.

Hyresnivåerna anpassas således efter den verkliga hyressättningen på orten. Hänsyn måste även tas till tillgången på bostäder.

9.2 Hushållsel

Bistånd ska beviljas om kostnaden bedöms skälig, för vägledning se Konsumentverkets beräkningar om genomsnittlig elförbrukning. I fråga om skäliga kostnader måste det göras en individuell bedömning utifrån den biståndssökande. Om förbrukningen väsentligt överstiger Konsumentverkets beräknade förbrukning bör orsaken därtill klargöras.

9.3 Hemförsäkring

Bistånd ska beviljas till faktisk kostnad till grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Möjlighet till nedsatt premie via fackförening ska beaktas och uppmaning till månadsbetalning ska göras. Vägledning kan hämtas från Konsumentverket.

9.4 Arbetsresor

Begreppet arbetsresor avser även kostnad för resor till att kunna delta i studier eller andra aktiva åtgärder som kommunen eller arbetsförmedlingen anordnar, som regel inom kommunen eller i undantagsfall i regionen.

I första hand beviljas kostnad för arbetsresor med allmänna kommunikationsmedel. Busskort kan beviljas vid 6 km och vid behov görs en individuell bedömning.

Först när allmänna kommunikationsmedel inte kan användas kan bistånd beviljas till resa med bil.

Reskostnader med bil ska endast beviljas som en tillfällig lösning och då avse bränslekostnaderna (då det förväntas att egen försörjning kan uppnås inom 3 månader).

Ekonomiskt bistånd till begagnad cykel kan i vissa fall beviljas som alternativ för att möjliggöra resa till arbete eller studier.

Möjligheten till annan ersättning för kostnaden för arbetsresor ska i första hand utredas.

9.5 Fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgift till fackförening eller arbetslöshetskassa ska beviljas med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. Den sökande ska dock innan beslut fattas uppmanas att undersöka och återkomma med besked om möjlighet till reducerad avgift.

9.6 Läkarvård/medicin

Läkarvård och sjukvårdande behandling godkänns enligt gällande taxa för patientavgift till och med nivån för högkostnadsskyddet. Faktureringsavgift godkänns i regel inte. Undantag kan göras om man exempelvis inte haft något val till att faktureringsavgiften uppkommit. Vid ansökan om bistånd till kostnad för läkarvård/medicin ska kvitto uppvisas på betald patientavgift samt infört i högkostnadsskyddet.

10 Boendekostnader

10.1 Hyresrätt

Skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare på orten har möjlighet att kosta på sig. En individuell prövning ska göras i varje enskilt fall och kostnader som faller inom ramen för vad som är normalt förekommande i Nyköpings kommun ska vara bidragsgrundande.

Vid en bedömning av vad som är skälig boendekostnad bör hänsyn tas till barns behov av utrymme även hos umgängesförälder. Särskild hänsyn ska tas om den enskilde har en lägenhet som i storlek och utrustning är anpassad till ett funktionshinder.

Om boendekostnaden bedöms vara oskälig och behovet av försörjningsstöd inte bedöms vara tillfälligt (mindre än 3 månader) ska den sökande uppmanas att sänka boendekostnaden. Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal

- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem. För barnfamiljer måste beaktas konsekvenser för t ex skolgång, barnomsorg, socialt nätverk
- Sökandes ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara av en flyttning
- Sökandes möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte p g a exempelvis arbetslöshet, betalningsanmärkningar
- Sökandes möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara hyran

Om socialtjänsten efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökande ska uppmanas ändra sin bostadssituation ska skäligt rådrum ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt sänka boendekostnaden. Skäligt rådrum är 4 månader som kan förlängas om sökande under denna tid påbörjat byte av bostaden.

Om sökande har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sin boendekostnad ska bistånd till hyran nedsättas i nivå med vad som ovan sägs om skälig boendekostnad.

Om någon som har försörjningsstöd anser sig behöva byta bostad under pågående biståndsperiod och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med socialtjänsten. Om den biståndssökande flyttar till dyrare boende utan att samråda med socialtjänsten ska den tidigare lägre hyran beviljas.

Avgift för parkeringsplats eller garage ska inte godtas om inte bilstöd beviljats från försäkringskassan.

Avgift för medlemskap i hyresgästförening ska inte godtas. Inte heller kostnad för tillval ska godtas utom i de fall då den sökande inte har kunnat styra tillvalet.

Hyrestillägg för lägenhetsunderhåll som beställs under period då den sökande har bistånd ska normalt inte godtas men undantag kan göras t ex om behovet av försörjningsstöd beräknas bli långvarigt och lägenheten är i stort behov av underhåll.

10.2 Bostadsrätt och villa

Bostadsrätt eller villa kan vara en realiserbar tillgång som genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet väntas bli kortvarigt (högst 3 månader) eller om bostadsrätten eller villan är belånad på sådant sätt att det inte kan bli något överskott vid en försäljning och månadskostnaden är rimlig, ska krav på försäljning inte ställas. Endast om det blir ett överskott som kan användas till försörjningen är en försäljning meningsfull.

I övrigt gäller vad som ovan sägs om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och överväganden i samband med det. Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till bostadsrättsföreningen plus räntan på lån för lägenheten. I boendekostnad för villa ingår tillsammans med ränta eventuella kostnader för vatten, uppvärmning, sophämtning, försäkring och tomträttsavgäld.

Endast ränta på lån som tagits för förvärvet av bostaden ska inräknas. Har bostaden belånats i syfte att förvärva andra kapitaltillgångar som t ex bil eller båt, ska räntekostnaden för dessa lån inte räknas in i boendekostnaden.

Amortering på lån räknas in i boendekostnaden då det utgör kapitalbildning. Observera att sökande med lån på bostad alltid ska uppmanas att söka skattejämkning för räntekostnaden.

Undantag kan göras om personen inte har något alternativ till boende, har en låg boendekostnad inklusive amorteringen och gjort vad han/hon kan för att få bort amorteringarna.

10.3 Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller beträffande skälig standard och kostnad, krav på flyttning etc, samma regler som vid förstahandskontrakt.

Grundregeln är att andrahandskontraktet ska vara godkänt av hyresvärden. Undantag kan förekomma och då måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende.

Ett skriftligt avtal mellan sökande och förstahandshyresgästen ska alltid uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå. Förstahandskontrakt eller hyresspecifikation ska begäras in, men kan inte uppställas som krav för rätt till försörjningsstöd.

Om andrahandskontraktet inte är godkänt av hyresvärden ska som regel hembesök göras för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, antal boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande ska vara folkbokförd på adressen.

Om dessa villkor inte kan uppfyllas måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter att skaffa annat boende.

10.4 Inneboenderum

Vad som sägs i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap.

Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Den faktiska hyran ska beviljas om den står i rimlig proportion till den totala lägenhetshyran och antalet boende i lägenheten och inte är oskälig.

Hembesök ska som regel göras för att kontrollera avtalets riktighet, antal boende i bostaden och att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande ska vara folkbokförd på adressen.

10.5 Delad lägenhet

När syskon eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller reglerna vid inneboende.

Vid prövning av försörjningsstöd när sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i lägenheten.

10.6 Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare betalat hyresdel till föräldrarna

Huvudregeln är att bistånd till hyresdel inte ska beviljas. Om den unge är medlem i en familj som har försörjningsstöd söker föräldrarna ekonomiskt bistånd till hela hyran.

Undantag görs om föräldrarna på grund av att det vuxna barnet bor kvar, har en högre boendekostnad än de annars skulle ha haft, antingen genom att tvingas behålla en stor bostad eller genom att helt eller delvis mista rätten till bostadsbidrag,

10.7 Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat hyresdel till föräldrarna

Undantag görs även om det vuxna barnet tidigare har betalat hemma och inte har rätt till studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395) eller förlängt barnbidrag enligt socialförsäkringsbalken (2010:110). Perioden skall inte ligga mer än 3 månader bakåt i tiden.

Med ett kvarboende vuxet barn avses ett barn som efter fyllda 18 år bor kvar i föräldrahemmet.

10.8 Förälder boende hos barn

Endast om bostaden införskaffats för att föräldern ska få plats och boendekostnaden därför ökat ska bistånd till hyresdel beviljas. Den beräknas då som för hemmaboende vuxet barn.

10.9 Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som bor i 2:a hand, på hotell etc. Bistånd till boendekostnader ska i dessa fall prövas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende och socialtjänsten inte kan erbjuda något alternativ.

10.10 Ungdom under 21 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det finns starka sociala skäl till flyttningen.

10.11 Kommunkontrakt

Se socialnämndens separata riktlinjer för kommunkontrakt.

11 Reducerat försörjningsstöd

Reducering av försörjningsstöd får endast göras utifrån särskilda skäl och i det enskilda fallet. Följande situationer kan bli aktuella:

- Den sökande har kunnat försörja sig men inte gjort det och saknar därför nödvändiga medel. Har t ex avstått från arbete eller inte stått till arbetsmarknadens förfogande
- Den sökande har haft inkomster till sin försörjning men använt dem på annat sätt, tappat eller blivit bestulen på inkomsterna och saknar därför medel till sitt uppehälle
- Det är uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i försörjningsstödet eller att hon/han inte använder biståndet till avsett ändamål

11.1 Akut bistånd

Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån föregås av sedvanlig utredning. Är tiden mycket knapp bör ändå följande överväganden göras:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns barn i familjen?
- Finns sjukdom hos den sökande som skulle kunna förvärras om han eller hon inte får hjälp?
- Har den sökande medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation?
- Känner den sökande till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har han eller hon tidigare fått information om dem?
- Kan den sökande få hjälp från familj eller vänner?
- Är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning?

Bistånd till personer som regelmässigt har egna inkomster över riksnorm ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller där den sökande bedöms ha svårigheter att själv ta ansvar för sin ekonomi och livssituation.

Till personer som befinner sig i förvirringstillstånd eller vars missbruk är pågående, och där man befarar att beviljat bistånd inte går till rätt ändamål, kan i undantagsfall matrekvisitioner vara lämpligt bistånd. Denna möjlighet ska tillämpas mycket restriktivt.

Förlust av pengar p g a stöld eller tappad plånbok ersätts inte förutom med sådant bistånd som är nödvändigt för att undvika en nödsituation. För övrigt hänvisas till sökandes hemförsäkring samt möjligheter till avbetalningar av uppkomna skulder.

Sökande som upprepat tappar pengar eller blir bestulen ska informeras om att han eller hon har eget ansvar för att på ett betryggande sätt förvara sina pengar så att inte samma situation uppstår igen. Information bör lämnas om olika sätt att använda autogiro, direktöverföringar mellan konton etc för att undvika handhavande av stora summor kontanter. Om någon trots denna information tappar eller blir bestulen på sina pengar kan ansökan om bistånd avslås. Ansökan kan också avslås om det är uppenbart att fakta kring den beskrivna situationen inte är trovärdiga.

11.2 Umgängeskostnader

Umgängeskostnader utgör reducerat försörjningsstöd för barn som tillfälligt är medlemmar i hushållet. Det reducerade försörjningsstödet omfattar följande normposter:

- Livsmedel
- Lek och fritid
- Hälsa och hygien
- Förbrukningsvaror

Reducerat försörjningsstöd i form av umgängeskostnad beviljas normalt för 6 dagar per månad. På sommaren och vid större helger får antalet dagar anpassas till överenskommelse mellan föräldrarna om den är skälig.

Bistånd till umgängeskostnader för perioder som överstiger 5 sammanhängande dygn eller totalt 6 dygn under månaden förutsätter att försäkringskassan meddelas. Sådan längre vistelse hos den underhållsskyldige ska påverka underhållsstödet som vårdnadshavaren får.

Rätten till umgänge ska kontrolleras och framgå av dom, avtal eller intyg från vårdnadshavaren. Om umgänget varje månad är mer omfattande än 6 dagar eller om vårdnaden är gemensam ska den ekonomiska uppgörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut. Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns försörjningsstöd.

Har barnet vårdinsatser genom socialtjänsten ska ekonomiskt bistånd beviljas i enlighet med upprättad vårdplan.

11.3 Försörjningsstöd vid vistelse på institution

11.3.1 Institutionsnorm

Försörjningsstöd till vuxna beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Institutionsnormen omfattar normposterna fritid/lek, hygien, kläder/skor samt del av posten avseende kostnader för tidning, telefon etc där även andra utgifter får anses ingå som t ex brevpapper, vykort, porto, Internet.

Fickpengar till barn ska inte beviljas då föräldern har barnbidrag.

Bidrag till särskilda aktiviteter samt tillhörande klädustrustning ska betalas ur förvaltningens aktivitet för vårdkostnader.

11.3.2 Kostnader i samband med bostad

För personer som under behandlingstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i försörjningsstödet. Dessa kostnader är:

- Hyra
- Hushållsel, abonnemangskostnad
- Telefon, abonnemangskostnad
- Hemförsäkring
- TV-avgift

Bistånd till dessa kostnader ska beviljas efter sedvanlig prövning. Bistånd till TV-avgift beviljas om vistelsen på sjukhus eller behandlingshem understiger 2 månader. Om vistelsen planeras bli längre kan den sökande begära avgiftsbefrielse.

12 Löpande beslut/Beslut som löper över flera månader

Ett beslut om löpande ekonomiskt bistånd innebär flera på varandra följande utbetalningar med samma innehåll, betalningsmottagare och belopp. Även i de fall den sökande bedöms ha samma biståndsbehov under en längre period ska en ny ansökan och ett nytt beslut fattas för varje månadsperiod.

Beslut som löper över flera månader

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som sträcker sig över flera månader, exempelvis gällande en omfattande tandvårdsbehandling. Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad och när beslut fattas som gäller flera månader måste en omprövningsklausul ingå. Beslutet kan annars inte omprövas under perioden, t ex om omständigheterna som beslutet grundar sig på ändras. En sådan ändring skulle innebära att myndigheten ändrar ett för den enskilde gynnande beslut till hans eller hennes nackdel, vilket inte är tillåtet enligt förvaltningslagen (FL 27 §). Följande

omprövningsklausul ska läggas till alla beslut som sträcker sig över mer än en månad:
"Vid ändrade förhållanden av biståndsbehovet kan beslutet komma att omprövas".

13 Utlandsvistelse

Bistånd under period då den sökande vistas utomlands beviljas inte. Kortare utlandsvistelse (max 1 månad), som inte påverkar möjligheten till egen försörjning eller riskerar att sökande förlorar ersättningar från de generella välfärdsystemen kan i undantagsfall godkännas. Den sökande ska samråda med sin handläggare innan utlandsresan sker. Utgångspunkten är att den sökande ska vistas i kommunen som arbetssökande. Avdrag på inkomst, lön eller annan ersättning, till följd av utlandsvistelse, ersätts inte av försörjningsstöd. Ansökan från och utbetalning till en sökande som vistas utomlands accepteras inte.

14 Bistånd till livsföring i övrigt

14.1 Barnomsorgsavgift – förskola, fritidshem

Barnomsorgsavgift beviljas till den faktiska kostnaden när man i övrigt är berättigad till försörjningsstöd. Vid växelvis boende bör föräldrar begära delad räkning.

Skuld för avgift för förskoleverksamhet behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med barn- och utbildningsnämnden. Hotas ändå barnet av uppsägning från plats i förskoleverksamheten, och det är viktigt att så inte sker, ska ansvarig för denna verksamhet kontaktas. Om barnet har behov av platsen av sociala skäl får den enligt skollagen inte sägas upp.

14.2 Begravningskostnad

Bistånd till begravningskostnader kan beviljas under förutsättning att dödsboanmälan upprättats och dödsboets tillgångar utretts. Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet, t ex obetald hyra, hushållsel, telefon eller kostnader för utflyttning och städning av bostaden. Rätten till bistånd bedöms utifrån dödsboets tillgångar och inte dödsbodelägarnas. Hänsyn ska tas även till tillgångar i form av försäkringar, skatteåterbäring etc. Beviljat bistånd kan återkrävas enligt SoL 9 kap 2 § första stycket om dödsboet förväntas erhålla tillgångar längre fram.

Bistånd beviljas till en enkel men värdig begravning med respekt för den avlidnes och nära anhörigas önskemål. Bistånd kan beviljas med maximalt 33 % av basbeloppet för begravning samt med maximalt 17,5% av basbeloppet för gravsten. Samma belopp kan maximalt beviljas för begravning på annan ort eller utomlands och inkluderar då transportkostnader.

Bistånd till kostnad för begravning av minderårig eller ofullgånget foster prövas i förhållande till vårdnadshavarnas ekonomiska situation.

14.3 Flyttkostnad

Utgångspunkten är att de flesta människor själva organiserar sin flyttning med hjälp av släkt och vänner.

Biståndet ska prövas utifrån följande:

- Behov av och orsak till flyttningen (arbetsmarknadsskäl, hälsa, sociala omständigheter)
- Egen förmåga att ordna flytt med hjälp av vänner och anhöriga
- Vid flytt av arbetsmarknadsskäl bör man undersöka om arbetsförmedlingen kan ge bidrag till flytten

Det beviljade biståndet ska i första hand gälla hyra av släp eller lastbil inklusive kostnader för bensin och försäkring. Endast om särskilda skäl finns anlitas flyttfirma.

I de fall den enskilde av medicinska skäl inte kan ombesörja flytten själv får han/hon inhämta minst två skriftliga kostnadsförslag från flyttfirmor och sedan göra en framställan om bistånd till flyttkostnader. Läkarintyg måste styrka de medicinska skälen.

Särskilda skäl ska även finnas för flyttning till annan ort i Sverige.

Bistånd till kostnad för flyttning till utlandet beviljas inte enligt riktlinjerna.

14.4 Glasögon eller kontaktlinser

Den sökande ska uppvisa kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är lägsta paketpris som erbjuds av optiker.

Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, såsom färgade eller extra tunna glas, beviljas inte, om behovet inte är styrkt av läkare och om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel.

Kostnad för linser godtas endast om det är enda alternativet och behovet är styrkt med läkarintyg.

Avseende borttappade eller förlorade glasögon får individuell bedömning avgöra beslutet. Dock bör sökande uppmanas att i första hand nyttja sin hemförsäkring.

Observera att landstingsbidrag till glasögon för barn kan sökas via optikern.

14.5 Hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till kostnaden för hemtjänstavgift. Den enskilde ska alltid ha ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift betalats, s k förbehållsbelopp.

Om en person som betalar hemtjänstavgift ansöker om bistånd till glasögon eller tandvård ska de i första hand uppmanas att ansöka om nedsättning av hemtjänstavgiften.

Hemtjänstavgiften utgör en godkänd kostnad i den ekonomiska beräkningen som görs vid ansökan om bistånd till annan utgift som ingår i begreppet skälig levnadsnivå.

14.6 Hemutrustning

Ekonomiskt bistånd kan ges till sådan hemutrustning som behövs för att ett hem ska fungera. Behovet bedöms utifrån den enskildes personliga förhållanden och framtida försörjningsmöjligheter. Vid ansökan om hemutrustning ska hembesök göras.

Följande ska övervägas:

- Är behovet akut och nödvändigt för att sökanden med kort varsel ska kunna flytta in i anvisad bostad
- Barns behov av hemutrustning ska särskilt beaktas
- Hemutrustning kan vara led i en rehabilitering
- Kommer sökanden att inom rimlig tid själv kunna skaffa sig eller komplettera en hemutrustning?
- Vilka möjligheter har sökanden haft att spara till eller planera för boende och hemutrustning?
- Vilken hjälp kan den sökande få av nätverket? Unga människor som flyttar hemifrån skall normalt inte kunna få bistånd av samhället för grundutrustning
- Möjlighet att tillgodose behovet genom inköp av begagnad utrustning ska beaktas

Flyktingar eller utländska medborgare som har fått uppehållstillstånd p g a anknytning till flykting hänvisas att ansöka om lån till hemutrustning via CSN.

14.6.1 Begränsad hemutrustning

Begränsad hemutrustning kan beviljas vid behov till personer som har tillfälligt behov av försörjningsstöd och som för att få en fungerande boendesituation inte kan avvakta till att egna inkomster täcker behovet. Bistånd i dessa fall kan avse kostnader för säng, lampor, köksbord och stolar, husgeråd, städartiklar, sängutrustning, handdukar etc. Behoven kan normalt, bortsett från sängutrustning, tillgodoses genom införskaffande av begagnad hemutrustning.

Begränsad hemutrustning beviljas för säng, lampor, köksbord och köksstolar med:

8 % av basbeloppet för en vuxen

12 % av basbeloppet för två vuxna

3 % av basbeloppet per barn

Begränsad hemutrustning för husgeråd, städartiklar, sängutrustning och handdukar beviljas med:

8 % av basbeloppet för en vuxen

8 % av basbeloppet för ytterligare en person i hushållet

14.6.2 Hel grundutrustning

Avser en mer omfattande hemutrustning som ska användas under lång tid. Beviljas endast personer som inom överskådlig tid inte bedöms kunna förbättra sina inkomster och själva bekosta en grundutrustning. Detta ska bedömas restriktivt och efter det att andra möjligheter är uttömda.

Hel grundutrustning: Möbler till kök, sovrum och vardagsrum. Sängutrustning, lampor, gardiner, husgeråd, handdukar, mattor, städartiklar, dammsugare, TV, dator och radio.

Hel grundutrustning beviljas med:

30 % av basbeloppet för 1 vuxen

40 % av basbeloppet för 2 vuxna

8 % av basbeloppet för varje ytterligare person i hushållet

14.6.3 Komplettering av hemutrustning

Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning kan beviljas vid behov till sökande med mer än 6 månaders behov av försörjningsstöd. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

14.6.4 Diskmaskin

Bistånd till inköp av diskmaskin sker endast undantagsvis om det finns starka medicinska skäl styrkta av läkarintyg och annan bedömning.

14.6.5 Tvättmaskin

Bistånd till inköp eller reparationer av tvättmaskin beviljas endast till sökande med fysiska eller psykiska hinder som är styrkta av läkarintyg eller annan bedömning som gör det omöjligt att använda fastighetens tvättstuga.

Om behovet av tvättmaskin uppstått på att fastigheten saknar tvättstuga, eller att denna är undermålig, ska sökande hänvisas till värden.

14.6.6 Hemutrustningslån

Hemutrustningslån från CSN kan beviljas till flyktingar. Bistånd till återbetalning av hemutrustningslån beviljas inte.

14.7 Juridiska kostnader och stämpelavgifter

14.7.1 Advokatkostnader

Normalt beviljas inte bistånd till advokatkostnader.

I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättsskydd gäller t ex för tvister angående vårdnad och underhåll men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållande eller bodelning.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan vid rättsskydd och till den kostnad som tillkommer sökande vid statlig rättshjälp om målet gäller familjerättsliga ärenden.

14.7.2 Stämpelavgifter

Huvudregeln är att bistånd till stämpelavgifter inte beviljas. Undantag kan göras för kostnader för identitetskort och i enskilda fall om det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs.

Kostnader i samband med ansökan om svenskt medborgarskap beviljas inte.

14.7.3 Identitetshandling

Kostnad för identitetshandling kan efter särskild prövning beviljas, det vill säga att ändamålet är nödvändigt för den sökande och att behovet av ekonomiskt bistånd är att betrakta som inte tillfälligt. ID-kort, inklusive foto, söks hos polis eller bank och man betalar vid ansökningstillfället.

14.7.4 Uppehållstillstånd

Kostnad för utfärdande av pass beviljas inte. Kostnad som uppkommer på grund av förlängning av uppehållstillstånd kan beviljas i de fall biståndsbehovet inte är att bedöma som tillfälligt. En restriktiv bedömning bör tillämpas.

14.8 Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet

14.8.1 Klädutrustning inför institutionsvistelse

Extra bidrag till kläder och skor beviljas som huvudregel inte, om det inte föreligger starka medicinska eller andra tungt vägande skäl. Sökande som placeras för vård eller behandling kan vid akut behov av klädutrustning få bistånd till kläder och skor förskottat inom försörjningsstödet ram.

14.8.2 Behov av särskilda kläder eller skor

Här avses engångskostnader för specialbeställda kläder eller skor som inte täcks av handikappersättning. Alla normala utgifter för kläder och skor ingår i normen. Ansökan prövas utifrån detta och eventuellt bistånd ges endast till merkostnader.

Ansökan ska styrkas med ett intyg från läkare, t ex gällande ortopediska skor.

14.9 Magasineringskostnad

För personer som saknar permanent bostad kan ekonomiskt bistånd till kostnad för magasinering av egna tillhörigheter beviljas efter individuell prövning. Beslutet ska vara tidsbegränsat (i normalfallet 3 månader) och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman.

Vid bedömningen ska också följande beaktas:

- Möjligheten för den sökande att inom överskådlig tid erhålla egen bostad eller magasinering genom egna kontakter
- Kostnaderna för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning
- Bohagets innehåll och skick
- Konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget

14.10 Samtalsterapikostnad

Psykoterapi är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Huvudprincipen är därför att bistånd till kostnad för psykoterapi inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller psykiatrisk öppenvårdsmottagning. (Alla ansökningar måste dock prövas.)

14.11 Resor

14.11.1 Lokala resor som inte är arbetsresor

Lokala resor som inte är arbetsresor kan i vissa fall beviljas av särskilda skäl. Behovet kan ha uppstått p.g.a. att sökande har regelbundna besök hos annan vårdgivare eller i samband med rehabiliteringsplanering eller öppenvårdsbehandling. Det kan också finnas starka sociala skäl till behovet. Om bistånd i form av färdtjänst inte bedöms vara aktuellt kan ekonomiskt bistånd till kostnad för lokala resor beviljas.

14.11.2 Färdtjänst

För färdtjänst beviljas faktisk avgift. Maximalt per månad upp till nivån för månadskort för lokaltrafik. Busskort beviljas inte samtidigt. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala. Kostnader för medresenär beviljas normalt inte.

14.11.3 Rekreationsresor

Ansökan om rekreationsresor prövas restriktivt. Resor inom landet kan beviljas enligt följande:

- För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns mycket starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig i rehabiliterande syfte.

- Rekreativresa kan beviljas för barnfamiljer med särskilda behov som har haft försörjningsstöd i cirka 2 år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Ansökan ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och extra stödinsats. Bedömning ska även göras om behovet av rekreation kan tillgodoses genom lek- och fritidsposten i riksnormen. Nivån på det beviljade biståndet ska prövas utifrån vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd med.

14.11.4 Resa till begravning/anhörigs sjukdom

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till.

14.11.5 Resor i samband med umgänge med barn

Behovsprövningen ska innefatta:

- *Barnets* behov av umgänge
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar
- Skäligheten av kostnaden för resan

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Även barn med förälder som vistas i fängelse har rätt till umgänge med denne.

Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur reskostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgäntesresa beviljas. Reskostnaderna ska jämföras med vad en familj i allmänhet har råd med.

14.11.6 Återföreningsresor

Kostnader för återföreningsresor beviljas inte enligt riktlinjerna.

14.11.7 Återvändningsresor

Kostnader för återvändningsresor beviljas inte enligt riktlinjerna.

14.12 Reparationskostnader

Bistånd beviljas normalt inte till kostnader för reparation p g a onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Undantag kan göras om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning och då det finns medicinska och/eller sociala skäl till bostadsbytet.

14.13 Sjukvårdskostnad

Vid en planerad sjukhusvistelse kan försörjningsstödet reduceras med posten för livsmedel, under förutsättning att de extra kostnader som sjukhusvistelsen innebär medräknas i försörjningsstödet och bidrag till sjukhusräkning beviljas. Vid sjukhusvistelse en månad eller längre tid räknas förbehållsbeloppet som grundnorm + hyra + övriga faktiska skäligena kostnader + sjukvårdsräkningen. Om inkomsterna ligger under norm beviljas utfyllnad. Kostnader för transporter till och från sjukvård eller sjukbesök beviljas endast med den del som inte täcks av ersättning från försäkringskassan.

14.14 Skulder

Bistånd till skulder som böter, avbetalning på studielån eller banklån, underhållsstöd, kontokortskulder, skatteskuld, privata skulder etc beviljas inte.

Undantag kan efter särskild prövning i vissa fall göras om privat lån tagits för att undanröja en akut situation och då den sökande annars skulle ha beviljats bistånd.

Undantag kan även göras avseende studieskuld, som inte överstiger ca 10 000 kronor, eller skuld till arbetslöshetskassa, om avsikten är att den sökande därmed uppnår egen försörjning genom fortsatt tillgång till ersättning via CSN eller arbetslöshetskassa.

Vid skuld för bostadsbidrag ska den sökande hänvisas till försäkringskassan för att få anstånd med betalningen eller få skulden avskriven.

Om den sökande p g a skulder har dålig kontroll över sin ekonomi ska han eller hon erbjudas hjälp av budgetrådgivare. Vid utmätning hos kronofogden kan justering behöva göras. I vissa fall kan ekonomiskt bistånd beviljas trots utmätning, eftersom kronofogden t ex inte kan räkna med kostnader för umgängesbarn eller sådant underhållsstöd som betalas via försäkringskassan.

14.14.1 Hyresskuld

Skuld för obetald hyra eller avgift till bostadsrättsförening kan efter särskild prövning i vissa fall beviljas under förutsättning att sökande får bo kvar om skulden regleras.

Följande fall kan komma ifråga:

- Skuld som uppstått under tid då sökande inte haft inkomster som räckt till boendekostnaden och att sökande skulle ha varit berättigad till bistånd om han/hon hade gjort en sådan ansökan
- Då de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid eventuell avhysning. (Bedömning efter samråd med berörd handläggare)
- För gamla, sjuka och/eller funktionshindrade personer där alternativt boende inte går att ordna eller där bostaden särskilt anpassats till någon i hushållet

- Om eventuell avhysning riskerar medföra social utslagning och/eller försämrade möjligheter till egen försörjning. (Bedömning efter samråd med berörd handläggare)

Bistånd till hyresskuld kan avslås om alternativa boendelösningar bedöms möjliga. Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras. Bistånd till ny hyresskuld kan avslås om tidigare hyresskuld beviljats med erbjudande om andra insatser som inte accepterats, eller ställda krav som inte uppfyllts. För att undvika upprepning, ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld, så långt det är möjligt följas upp.

I samband med reglering av en hyresskuld i en barnfamilj ska en arbetsplan för hur uppföljningen ska genomföras upprättas tillsammans med den sökande. Det ska särskilt uppmärksammas om hyresskulden kan vara ett uttryck för omsorgssvikt från föräldrarnas sida och om det därmed finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling.

14.14.2 Elskuld

Bistånd kan också beviljas till skuld för hushållsel efter särskild prövning i likhet med vad som ovan sägs beträffande hyresskulder och där avstängning av eltillförseln kan medföra stora sociala konsekvenser.

Om depositionsavgift krävs för hushåll som beviljas kostnad för elskuld, eller som har behov av nytt elabonnemang, ska även denna beviljas. Depositionsavgiften betalas direkt till elleverantören och på beställningen av abonnemanget ska anges att återbetalning ska ske till kommunen.

14.14.3 Telefonskuld

Bistånd till telefonskuld kan beviljas undantagsvis om det finns starka medicinska eller sociala skäl till att telefonabonnemang bedöms nödvändigt och det inte går att finna andra alternativ till en fast telefon. En anledning kan vara att den sökande behöver få personlarm installerat.

Om depositionsavgift krävs för hushåll som beviljas kostnad för telefonabonnemang ska även denna beviljas. Depositionsavgiften betalas direkt till telefonbolaget och på beställningen av abonnemanget ska anges att återbetalning ska ske till kommunen.

14.15 Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid, minst 6 månader, haft försörjningsstöd eller inkomst i nivå med försörjningsstöd kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandes möjligheter att tillgodose barnets behov t ex genom arv från större syskon eller lån av utrustning från anhörig. Bistånd till utrustning beviljas med max 10 % av basbeloppet. Grundutrustning omfattar grunduppsättning kläder, säng med sängutrustning och begagnad barnvagn.

Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn.

14.16 Tandvård

Ekonomiskt bistånd till tandvård utgår i första hand till akut tandvård. För annan tandvård skall kostnadsförslag från tandläkare inhämtas. För omfattande tandvårdsbehandling vars kostnadsförslag överstiger 15 % av basbeloppet ska förtroendetandläkare konsulteras. Finns tveksamhet om att föreslagen tandvård inte kan anses utgöra nödvändig tandvård kan förtroendetandläkaren konsulteras även i fall där kostnaden beräknas understiga 15 % av basbeloppet. Kostnader för tandvårdsförsäkring beviljas inte.

14.16.1 Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk samt proteser. Detta är behandling som oftast måste utföras omedelbart. Den får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas. Det ska av tandvårdsräkning eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att behovet av behandling var akut.

Det bör uppmärksammas att det faktum att det står "akut besök" på räkningen inte i sig innebär att behovet av behandling var akut.

14.16.2 Nödvändig tandvård

Vid längre tids beroende av försörjningsstöd kan även annan tandvård än akut beviljas om det är nödvändigt för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrade tandstatus och är en förutsättning för att fungera socialt och kunna arbeta.

Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet, men inte kostnad för uteblivet besök.

Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Omfattningen på tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att kosta på sig
- Folktandvårdens prislista för de åtgärder som debiteras ska vara vägledande
- Tandvården ska utföras av tandläkare som är uppförd på försäkringskassans förteckning
- Kostnadsförslag ska infordras och innefatta kopia på eventuellt beslut på förhandsprövning av försäkringskassan
- Oberoende tandläkare (förtroendetandläkare) ska konsulteras vid ansökningar om dyrare eller mer omfattande tandvård

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med att klienten fått remiss till specialisttandvård.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd till nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skäligt beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren.

Ett beslut om bistånd till tandvård sträcker sig ofta över flera månader men ska alltid tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas månad för månad och när beslut fattas som löper flera månader ska en omprövningsklausul alltid skrivas in i beslutet.

Se kap 12 Löpande beslut/Beslut som löper över flera månader.

Tandvård som utförts före ansökan ska inte beviljas utan betraktas som en skuld.

14.17 Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som t ex hörapparat, batterier etc, om behovet inte kan tillgodoses via landstinget eller försäkringskassan.

Ansökan om vissa hjälpmedel som redan subventionerats från landstinget ska behandlas restriktivt och behov ska styrkas med intyg och/eller i samråd med behandlande läkare eller sjukgymnast.

14.18 Telefonabonnemang

Bistånd till öppnande av nytt telefonabonnemang beviljas endast hushåll med styrkt behov av stationär telefon. Mobiltelefon med telefonkort kan jämföras med och utgöra ett billigare alternativ till fast installation.

I följande fall kan behov av stationär telefon motiveras:

- Personer som på grund av ålder, sjukdom eller skada inte har förmåga att använda en mobiltelefon
- Fast telefoni är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel, som exempelvis trygghetslarm, ska kunna installeras

Kostnader för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja ska inte beviljas då detta ska bekostas av kriminalvården.

Alla löpande kostnader för telefon ingår i riksnormen.

14.18.1 Depositionsavgift

För de hushåll enligt ovan som kan beviljas ekonomiskt bistånd till fast telefonabonnemang kan det bli nödvändigt att också bevilja bistånd till gammal skuld och till depositionsavgift, om den sökande har akut behov av fast telefoni och inte inom rimlig tid kan reglera eventuell skuld och betala depositionsavgift.

15 Revidering av riktlinjen

Dokumentet ska aktualitetsprövas i samband med ny mandatperiod. Revidering av dokumentet sker på förekommen anledning. Socialnämnden ansvarar för revidering.